

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΣΔΔ-ΕΣΤΑ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Ο διαγωνισμός της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης προϋποθέτει, ως γνωστόν, συνδυασμό συνδυαστικής γνώσης της εξεταστέας ύλης και θεμάτων πολιτικής και οικονομικής επικαιρότητας. Τα Πανεπιστημιακά Φροντιστήρια «ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ» ξεκινούν άμεσα την προετοιμασία των υποψηφίων σε ολιγομελείς ομίλους για το διαγωνισμό αυτό και παραθέτουν χρήσιμα θέματα ανάπτυξης, τα οποία αντλούνται από την τράπεζα των δεκάδων προσομοιωτικών εφαρμογών που επιμελούνται οι εξειδικευμένοι συνεργάτες μας.

Θέμα

Αναπτύξτε τους τρόπους με τους οποίους παρεμβαίνει το εκλογικό σώμα στη διάρθρωση και ανάδειξη των οργάνων του κράτους.

Το εκλογικό σώμα αποτελεί άμεσο και συλλογικό όργανο του κράτους, με την έννοια ότι οι αρμοδιότητές του καθορίζονται και προβλέπονται άμεσα από το Σύνταγμα, χωρίς την ανάγκη πράξης από άλλο όργανο του κράτους που να επιτρέπει την άσκηση αυτών.

Το Εκλογικό σώμα ταυτίζεται με τον λαό υπό στενή έννοια και αποτελεί το ανώτερο πολιτειακό όργανο ως εκφραστή της λαϊκής βούλησης και της δημοκρατικής αρχής ως βάση του πολιτεύματος της Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.

Τα θετικά προσόντα για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος (το ύψιστο εκ των συνταγματικά κατοχυρωμένων πολιτικών δικαιωμάτων) είναι η ελληνική ιθαγένεια (αδιάφορος ο τρόπος λήψης αυτής), η συμπλήρωση του 18^{ου} έτους ηλικίας και η εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους.

Σύμφωνα με το ελληνικό Σύνταγμα, στέρηση του δικαιώματος ψήφου μπορεί να γίνει μόνο με καταδικαστική ποινική απόφαση δικαστηρίου, είτε ως δικαστική συμπαράσταση λόγω μειωμένης δικαιοπρακτικής ικανότητας, είτε ως στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων ως παρεπόμενη ποινή.

Η έννοια του εκλογικού σώματος για τις εκλογικές διαδικασίες στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης διευρύνεται καθώς, γίνεται δεκτό ότι στις εκλογικές διαδικασίες των ΟΤΑ μπορούν να λάβουν μέρος και πο-

λίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος και το Σύνταγμα (ηλικία και εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους).

Ύψιστη άμεση αρμοδιότητα του εκλογικού σώματος αποτελεί η άσκηση του δικαιώματος – υποχρέωσης (λειτουργικό δικαίωμα) της ψήφου για την ανάδειξη των Βουλευτών, ως κύριων εκφραστών της λαϊκής κυριαρχίας στο Πολίτευμα.

Σύμφωνα με το άρθρο 51 παρ. 3 του Συντάγματος «Οι βουλευτές εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία από τους πολίτες που έχουν εκλογικό δικαίωμα, όπως νόμος ορίζει.». Η έννοια της καθολικότητας της ψήφου έγκειται στο γεγονός ότι όλη η κατεύθυνση της νομοθεσίας στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος πρέπει να είναι η διεύρυνση και όχι ο περιορισμός αυτού. Μέσω της αρχής της καθολικότητας ενισχύεται η λαϊκή κυριαρχία του εκλογικού σώματος και κατά συνέπεια και η δημοκρατική αρχή.

Βάσει της αρχής αυτής, το εκλογικό δικαίωμα οφείλει να ασκείται πραγματικά και να παρέχεται διευκόλυνση σε κοινωνικές ομάδες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην άσκησή του (π.χ. μετανάστες, ναυτικοί, άτομα με αναπηρίες, κ.α.).

Άμεση προϋπόθεση για την πραγματική άσκηση της λαϊκής εξουσίας αποτελεί η αρχή της ισότητας της ψήφου. Η αρχή της ισότητας της ψήφου δεν ορίζεται ρητά στο συνταγματικό κείμενο, αλλά προκύπτει καταρχήν από τη γενική συνταγματική ρύθμιση και αφετέρου από την αρχή της αντιπροσωπευτικότητας του λαού και του έθνους από τους βουλευτές. Η αρχή της ισότητας της ψήφου έχει ως συνέπεια αφενός στη δυνατότητα μιας ψήφου του κάθε πολίτη και αφετέρου στην ισοδυναμία των ψήφων αυτών μεταξύ τους, χωρίς τη χρήση υποκειμενικών κριτηρίων για τα χαρακτηριστικά του ψηφοφόρου. Συνεπώς μπορούμε να μιλήσουμε για τη μορφή της απόλυτης μορφής της ισότητας στο δικαίωμα της ψήφου.

Επίσης, το δικαίωμα της ψήφου ασκείται άμεσα, γεγονός που σημαίνει ότι το δικαίωμα στην ψήφο ασκείται από τον ίδιο τον εκλογέα αυτοπροσώπως και σε καμία περίπτωση δε μπορεί να είναι προϊόν εξουσιοδότησης σε άλλον να το ασκήσει για αυτόν. Αυτό ενισχύει την αυθεντικότητα έκφρασης της λαϊκής βούλησης και την αυθεντικότητα της λαϊκής κρίσης δημιουργώντας επί της ουσίας υποχρέωση των κρατικών οργάνων να τηρούν και να προάγουν όλες τις αρχές της ψηφοφορίας, ώστε το αποτέλεσμα να αποτελεί ανόθευτη βούληση του εκλογικού σώματος και προαγωγή της δημοκρατικής αρχής.

Οι ανωτέρω αρχές γίνεται δεκτό ότι βρίσκουν εφαρμογή τόσο στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος κατά την ανάδειξη των ελλήνων εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ευρωεκλογές), όσο και στην ανάδειξη των αρχόντων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δευτέρου βαθμού (Εκλογές Ο.Τ.Α.).

Επιπλέον, πέρα από την άσκηση του ανωτέρω εκλογικού δικαιώματος, στις αμεσοδημοκρατικές αρμοδιότητες του εκλογικού σώματος ανήκει και η ψήφος της κρίσης στις περιπτώσεις του δημοψηφίσματος.

Συγκεκριμένα στο άρθρο 44 παρ. 2 του Συντάγματος παρέχεται η δυνατότητα στο εκλογικό σώμα να συμμετάσχει σε δύο ήδη δημοψηφισμάτων, τόσο για «κρίσιμο εθνικό θέμα» όσο και για «ψηφισμένο νομοσχέδιο που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα».

Ειδικότερα, «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προκηρύσσει με διάταγμα δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα, ύστερα από απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των βουλευτών, που λαμβάνεται

με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου ». Όπως προκύπτει ανωτέρω απαιτείται σύμπραξη της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας ενώ για το τι αποτελεί το κρίσιμο εθνικό θέμα αποφασίζει η κυβέρνηση, η οποία είναι και η μόνη αρμόδια στο να κρίνει τον όρο αυτό και να υποβάλει το σχετικό αίτημα στη βουλή και μάλιστα με μη δικαστικά κρινόμενη κρίση.

Πρόκειται κυρίως για θέματα εξωτερική εθνικής πολιτικής και άμυνας της χώρας και βρίσκονται στο ευρύτερο πεδίο των ανέλεγχτων πολιτικών αποφάσεων της Κυβέρνησης. Σύμφωνα με αυτή που φέρεται ως κρατούσα συνταγματολογική άποψη, τα δημοψηφίσματα για κρίσιμα εθνικά θέματα έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για την εκτελεστική εξουσία καθώς κάτι τέτοιο προάγει τη δημοκρατική αρχή και την ορθή άσκηση της πολιτικής εξουσίας.

Δεύτερο είδος δημοψηφίσματος, το οποίο δεν αποκλείει την εφαρμογή του άλλου είδους είναι το «Δημοψήφισμα προκηρύσσεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με διάταγμα και για ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, εκτός από τα δημοσιονομικά, εφόσον αυτό αποφασιστεί από τα τρία πέμπτα του συνόλου των βουλευτών, ύστερα από πρόταση των δύο πέμπτων του συνόλου και όπως ορίζουν ο Κανονισμός της Βουλής και νόμος για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής. Δεν εισάγονται κατά την ίδια περίοδο της Βουλής περισσότερες από δύο προτάσεις δημοψηφίσματος για νομοσχέδιο.». Αν νομοσχέδιο υπερψηφιστεί, η προθεσμία του ενός μήνα για δημοσίευση ψηφισμένου νομοσχεδίου από τον πρόεδρο της δημοκρατίας αρχίζει από τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος.

Το δημοψήφισμα αυτό, το οποίο αποτελεί «αντιπολιτευτικό συνασπισμό» και προσυπογράφεται από τον πρόεδρο της βουλής, δεν έχει να κάνει με τη συμμετοχή και κρίση από τη Κυβέρνηση και κατά κανόνα έχει δεσμευτικό χαρακτήρα στην πορεία του συγκεκριμένου νομοσχεδίου.

Η λαϊκή κυριαρχία ως έκφραση των αρμοδιοτήτων του εκλογικού σώματος, το οποίο αναγορεύεται στο «ανώτερο όργανο της Πολιτείας», δεν ασκείται ελεύθερα και απεριόριστα, αλλά το εκλογικό σώμα δρα ελεύθερα και περιορίζεται μόνο από τις συνταγματικές διατάξεις. Συνεπώς, δεν έχει τη δυνατότητα το εκλογικό σώμα να λαμβάνει αποφάσεις πολιτικής διακυβέρνησης, οι οποίες κείνται εκτός των ορίων που του θέτει το σύνταγμα και οι νόμοι. Η άσκηση της λαϊκής κυριαρχίας και κατά συνέπεια της δημοκρατικής αρχής κατά κανόνα γίνεται έμμεσα και αντιπροσωπευτικά.

Συνεπώς στις άμεσες αρμοδιότητες του εκλογικού σώματος μπορεί να προστεθεί το δικαίωμα αντίστασης και η δημιουργία και συμμετοχή στα πολιτικά κόμματα, ενώ στις έμμεσες αρμοδιότητες του εκλογικού σώματος μπορεί χαρακτηριστικά να αναφερθεί ο διορισμός της Κυβέρνησης ως συνέπεια της κοινοβουλευτικής αρχής και η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από το Κοινοβούλιο ως άμεσο εκφραστή της λαϊκής βούλησης.

Με τους ανωτέρω τρόπους καταδεικνύεται ο ρόλος και σημασία του εκλογικού σώματος καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αυτό παρεμβαίνει στη διάρθρωση και ανάδειξη όλων των οργάνων του κράτους ως έκφραση της ύψιστης και μη αναθεωρούμενης βάσης της δημοκρατικής αρχής.

Γεώργιος Κ. Πατρίκιος

Δικηγόρος,

Μ.Δ.Ε. Δημοσίου Δικαίου & Πολιτικής Επιστήμης,

Υπ. Διδάκτωρ Νομικής Αθηνών.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΚΟΛΛΙΝΤΖΑΚ